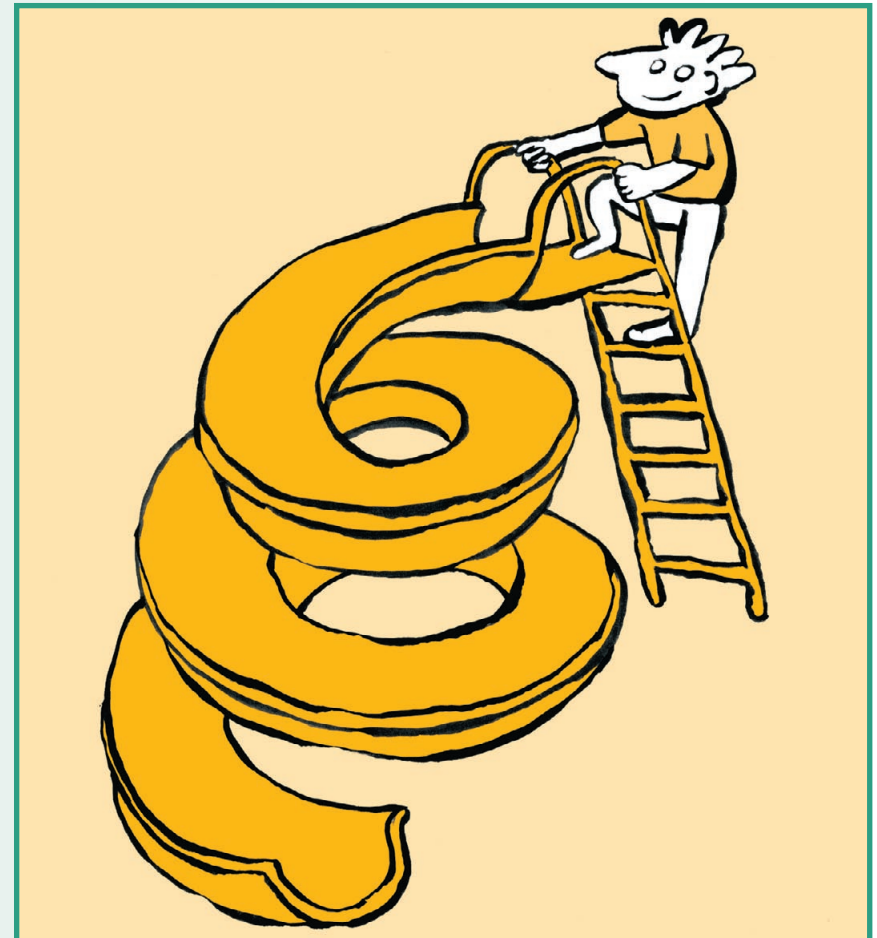

TERVEZZÜNK JÁTSZÓTERET!

KREATÍV FELADATOK A JÁTÉKKAL,
A JÁTSZÓTEREKKEL
KAPCSOLATBAN

A modul szerzője: Nahalka István

ÉN ÉS A VILÁG

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

1. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Élmények					
	A gyerekek mesélnek érdekes játszóterekről, érdekes játékszerekről. 10 perc	Élmények előhívása Szóbeli kifejezőképesség Emlékezet	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		P1 (Beszélgetőkör)
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Mi van, mi lehet a játszótereken?					
A	A gyerekek 4-6 fős csoportokat alakítanak ki a megszokott módon vagy szimpátia alapján. A csoportok rajzot készítenek játszótérről, játékeszközről. 30 perc	Rajzkészítés Ábrázolás Kreativitás Finommozgás Emlékezet Együttműködés	Kooperatív tanulás – plakát	Rajzeszközök, rajzpapír, fényképek, taneszköz	P2 (Játszótér) P3 (Plakát)
B	A gyerekek 4-6 fős csoportokat alakítanak ki a megszokott módon vagy szimpátia alapján. A csoportok modellt készítenek játszótérről, játékeszközről. 30 perc	Alkotás Kézügyesség Kreativitás Együttműködés Finommozgás Emlékezet	Csoportmunka – megbeszélés, modellkészítés	Gyurma, gyufásdobozok, különböző vastagságú spárgák, cérna, különböző keménységű és színű papírlapok, hurkapálcikák, olló, munkalap, ragasztó	P2 (Játszótér) P4 (Modell)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A gyerekek 4-6 fős csoportokat alakítanak ki a megszokott módon vagy szimpátia alapján. A csoportok némajátékkal játékszerek használatát mutatják be. 30 perc	Ábrázolás Kreativitás Együttműködés Kommunikáció Mozgás	Csoportmunka – szituációs játék		P5 (Némajáték)
D	A gyerekek 4-6 fős csoportokat alakítanak ki a megszokott módon vagy szimpátia alapján. A csoportok „fantasztikus” játékszereket találnak ki. 30 perc	Kreativitás Együttműködés	Csoportmunka – megbeszélés, ötletbörze	Írószer, írólap	P6 (Fantasztikus játékszerek)
II/b Részértékelés					
	A tanító értékeli az eddigi munkát az elkészült alkotások segítségével. 5 perc	Értékelés Figyelem	Frontális osztálymunka – értékelés		P7 (Részértékelés)
II/c Mit gondoltunk ki, mit alkottunk?					
	A csoportok beszámolnak az eddigi munkájukról és bemutatják alkotásaikat. 20 perc	Bemutató Szóbeli kifejezőképesség Figyelem Ítéletalkotás	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		P8 (Bemutató)
II/d Milyen anyagokat jó és milyeneket rossz használni egy játszótér megépítése során?					
	A csoportok kitöltik a feladathoz készült táblázatot. 5 perc	Megbeszélés Vita Kreativitás	Csoportmunka – megbeszélés, vita	D1 (Játszótéri anyagok)	P9 (Anyagok)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/e A biztonságos és környezetkímélő játszótér					
	A csoportok beszámolnak és megbeszélik ötleteiket. 10 perc	Ellenőrzés Szóbeli kifejezőképesség Figyelem Vitakészség	Kooperatív tanulás – csoportszóforgó	D1 (Játszótéri anyagok)	P10 (Ellenőrzés)
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Összegzés					
	A tanító összegzi az elhangzottakat, értékeli a munkát. A gyerekek kiállítás rendeznek az alkotásaikból. 10 perc	Értékelés Kreativitás Figyelem	Frontális osztálymunka – megbeszélés		P11 (Értékelés)

TANÁRI MELLÉKLET

P1 BESZÉLGETŐKÖR

Bemelegítésként kérdezzük meg a gyerekeket, hogy ki volt már olyan játszótéren, ahol különleges játékok voltak, legalábbis a szokásosaktól eltérők. Két-három tanulónak adjuk meg a lehetőséget, hogy mesélhessen. Nem baj, ha egy tanuló által elmeséltek közt nincs lényegében semmi különösebb, ne torkoljunk le, ne állítsuk meg, és a többi tanulónak se hagyjuk, hogy megjegyzéseket tegyenek. Ahhoz, hogy az osztály ráhangolódjék a tevékenységre, nagyszerűen megfelel egy teljesen „szokványos” játszótérről szóló „mesélés” is. Ha olyan településen lévő iskolában zajlik e modul tanítása, amely településen, vagy az iskola közelében nincs játszótér, vagyis meglehetősen esetleges, hogy a gyerekeknek van-e egyáltalán tapasztalatuk ilyen téren, ott inkább az elképzelésekről faggassunk néhány gyereket, milyenek képzelik ezeket, milyen kép él bennük részleges információk alapján (mesélés, tévé stb.). A bemelegítés során adjuk ki és szervezzük meg a feladatokat (lásd a következő pontokban).

P2 JÁTSZÓTÉR

A gyerekek differenciált munkában (lásd a következő pontokat) foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy mit lehet elképzelni egy olyan játszótéren, amelynek ők a leginkább örülnének. Részben egyéni munkáról, de inkább csoportmunkáról van szó, és az e témára szánt első órát ez majdnem teljesen kitölti (csak egy rövid reflexiós rész követi az óra legvégén, az is csak akkor, ha nem tudunk duplaórát szervezni). A csoportok munkáját segítsük képekkel, melyek létező játszótéri játékszereket, illetve egész játszótéereket ábrázolnak. Tekintve, hogy elsősökről van szó, egyáltalán nem baj, ha ezekről vesznek mintát a gyerekek. Bár a modul elsődleges célja a kreativitás fejlesztése, de ez itt még azzal is teljessül, ha létező, már megvalósított játszótéerekről, játékszerekről készítenek rajzokat, modelleket, ilyeneket játszanak el.

P3 PLAKÁT

Azok a gyerekek, akik szívesen rajzolnak, rajzot készítenek az általuk elképzelt játszótérről. Nincsenek a rajzzal kapcsolatban különösebb elvárásaink, mert most sokkal inkább az ötletességnek kell szerepet játszania. A tanító válassza ki azokat a gyerekeket, akik majd rajzolnak, de azért tegye lehetővé a feladatváltást (lásd B, C és D pontok). A rajz készítése is „különleges módon” zajlik, mert miután már vannak értékelhető rajzrészletek, tehát a gyerekek már bizonyos elképzeléseiket papírra tudták vetni, hívjuk össze a rajzolókat (egy vagy több csoportba a létszámtól függően), hogy megbeszélhessék egymással, átadhassák egymásnak ötleteiket, lehessenek ettől majd a végső rajzok még gazdagabbak.

P4 MODELL

Az inkább tárgyi modelleket szívesen készítő gyerekek különböző tárgyakkól, papírból, gyurmából készítsenek modelleket. Maga a tanító is – alkalmazkodva csoportjához, korábbi tapasztalatokhoz, állíthat össze olyan anyagokat, eszközöket, tárgyakat, amelyekből modellek készíthetők. A tárgyi modellek készítése talán a legnehezebb feladat, ezért a tanító kifejezetten ügyes kezű gyerekeket válasszon

erre, és engedje, sőt, szorgalmazza, hogy párban, vagy hármasával dolgozzanak. Alternatív megoldás, hogy a csoportok eleve különböző játékszerek modelljét készítsék el, és a legvégén – például a tanári asztalon vagy más alkalmas helyen – helyezzük el úgy ezeket a játékszereket, ahogyan egy játszótéren lennének. Ha már más osztályban is tanítottuk ezt a modult, s készültek jó modellek, akkor össze is tehetjük a két osztályban készült produkciókat. A gyerekek készíthetnek például hintát pálcikákból, cérnából, készíthetnek köteles mászókát, készíthetnek kisházat, amely lábakon áll, és létrán lehet feljutni hozzá, és esetleg egy csúszda jön le a szintjéről stb.

P5 NÉMAJÁTÉK

A szívesen pantomimező, mozgásokkal modellező gyerekeknek azt a feladatot adjuk, hogy mindenféle eszköz nélkül játszanak el játszótéri játékokat, pontosabban a velük való játékot. Kifejezetten érdekes feladat például a hintázást, a libikókázást, a mászókázást eljátszani úgy, hogy nem állnak rendelkezésre maguk a játékszerek. A csoportnak meg kell terveznie a bemutatókat, el kell majd játszaniuk (de ez a következő órán fogják bemutatni), és olyan ügyeseknek kell lenniük, hogy a többi gyerek rájöjjön, hogy milyen játékszerről van szó. A csoportban legyenek legalább négyen. Ha megoldható, feltétlenül készítsünk a bemutatóról fényképeket.

P6 FANTASZTIKUS JÁTÉKSZEREK

Adhatjuk feladatnak, hogy különleges, nagyon érdekes játékokat találjanak ki a gyerekek, akár olyanokat is, amelyeket most nem is lehetne megvalósítani. A szívesen fantáziáló, nagyon kreatív gyerekeknek érdemes ezt a feladatot adni, s biztatni is kell egy kicsit őket, hogy „engedjék el a fantáziájukat”, most igazán bármi érdekeset vagy furcsát kitalálhatnak. Érdemes olyan gyerekeket is beválogatni ebbe a csoportba, akik voltak már élményparkban, nagy, professzionális játékparkban (ittthon, vagy külföldön). Az egész modul tanítására akkor kellene sort keríteni, amikor a gyerekek már tudnak írni, ugyanis ennek a csoportnak – a maguk számára emlékeztetőül – az ötleteikről le kell írniuk néhány sort. Ezért ha lehet válogatni, ebbe a csoportba kerüljön legalább egy jól író tanuló.

P7 RÉSZÉRTÉKELÉS

Ez a tevékenység opcionális, amennyiben ha tudunk duplaórát szervezni, akkor nincs rá szükség. Ha viszont a két óra közt egy vagy több nap eltelik, akkor egyrészt meg kell oldani, hogy a kész munkák addig biztonságos helyre kerüljenek, másrészt le kell zárni, és értékelni kell az első órát. A tanító mondja el újra, hogy mivel foglalkoztak az egyes csoportok (rajz-, modell készítése stb.). Mondja el, hogy mi következik ezután a második órán (lásd következő tevékenységek). Adjon értékelést is a munkáról. Ebben mindenkit dicsérjen meg az erőfeszítésekért. Egyáltalán ne tegye szóvá, ha voltak gyerekek, akik semmi újat, semmi ötleteset nem találtak ki (lásd korábbi megjegyzésünket). Viszont emeljen ki egy-két igazán jó, újat hozó ötletet. Ha ebben élre tudna helyezni olyan tanulókat, akik eddig kevésbé voltak sikeresek a tanulás során, az külön előny lenne. Végül kérdezze meg a gyerekeket, hogy ahogy ők figyelték másoknak a munkáját, kinél tapasztaltak nagyon jó, nagyon érdekes megoldásokat. Mondhasson néhány gyerek a társairól is véleményt.

P8 BEMUTATÓ

A második óra első feladata a beszámoló meghallgatása, az eredmények megtekintése. A rajzoló és a modellt készítő gyerekek mindegyik műről mondjanak egy pár szót. A tanító egy-egy kérdéssel, egy-egy a tartalmat érintő (!) megjegyzéssel, dicséréssel reagáljon, de azért legyen pergő az egész bemutató. Segítő kérdés lehet: Hogyan érezted magad a csoportban? Hogyan tudtátok segíteni egymás munkáját? A pantomimes csoport mutassa be az alkotásait, és bekiabálással lehessen kitalálni, hogy milyen játékszerről van szó. Soha ne a tanító nyugtázza a helyes megoldást, hanem a csoport. Itt is legyen rövid értékelés a végén (de ne csak annyi, hogy ügyesek voltatok, hanem térjünk ki rá, hogy miért voltak kifejezők a mozgások, hogyan, milyen mozgási eszközökkel tudták a gyerekek kifejezni a játékokkal való műveleteket az eszközök hiányában. Érdemes a „pantomim” szót is használni itt, megmagyarázva, hogy ez mit jelent (tevékenységek bemutatása a tevékenységhez egyébként szükséges eszközök, tárgyak, építmények stb. nélkül). Az értékelés során egy-két tanulót kérdezzünk meg, nekik melyik bemutató tetszett a legjobban. A „fantasztikus ötleteket” kitaláló csoport is adja elő alkotásait, magyarázzák el, hogy mire gondoltak. Talán az értékelheti a legjobban e csoport munkáját, ha utána megkérjük a többieket, hogy ott helyben fűzzék tovább a gondolatokat, s jelentkezve mondják el további ötleteiket. Ilyeneket a tanító is mondhat, esetleg készüljön előre ilyen ötletekkel, de csak olyat mondjon, ami a gyerekek által felvetetteket gondolja tovább. Ennél a csoportnál fontos lenne kitérni a megvalósíthatósággal kapcsolatos problémákra, de nem azért, hogy ezzel negatívan értékeljük a gyerekek munkáját, hanem azért, hogy mindenki világosan láthassa, az ötletek nem mindig megvalósíthatók azonnal, sőt, vannak, amelyek mai tudásunk szerint sohasem valósíthatók meg, mert ellentmondanak a természet törvényeinek.

P9 ANYAGOK

Az óra másik részében a játszótérek biztonsági kérdéseiről, a használatos anyagokról legyen szó. Kezdjük ezt is egy rövid ideig tartó csoportmunkával. Most újra az előbb működött csoportok jöjjenek össze, és próbáljanak meg kitölteni egy táblázatot.

P10 ELLENŐRZÉS

A csoportok számoljanak be, hogyan, milyen anyagnevekkel töltötték ki a táblázatot. Előbb azok kerüljenek sorra, amelyeknek a használatát jónak tartják, s ezeket kövesse a másik oszlopban szereplők megtárgyalása. Egy csoport mondjon egy ilyen anyagnevet, s amikor azt kitérítettük, egy másik csoport következzen. Igyekezzünk először olyan csoportokat szólítani, amelyek viszonylag kevés anyagnevet írtak. Minden esetben kérdezzük meg, hogy kiknél szerepel ugyanaz. Minden anyagnévénél beszéljük meg a következőket (elsősorban az a csoport válaszoljon, amelyik először említette):

- Mondjanak egy-két tulajdonságot az anyagról (kemény, puha, színe általában, mire lehet használni)!
- Mondják meg, hogy miért javasolják a használatát, ha általunk használható anyagról van szó, és miért nem javasolják, ha a másik csoportban van!
- Írjanak le az anyag használata esetén – ha nem ajánlott anyagról van szó – baleseti helyzeteket. Ha vannak „saját történetek”, azok is hangozzanak el!

– Mondjanak példákat arra, hogy hol használják más helyeken azt az anyagot!

Ha nem odai illő válasz érkezik, akkor ne intse le a tanító a gyerekeket, hanem kérje meg, hogy gondolkozzanak el róla még egyszer, majd ha nincs korrekció, akkor az osztályt kérje erre, s mindig legyen magyarázat arra, hogy miért nem jó a választás. A táblára is kerüljenek fel a közös megegyezéssel kialakított, jó válaszok egy ugyanolyan táblázatba, mint amilyennel a gyerekek is dolgoznak.

P11 ÉRTÉKELÉS

A modul lezárásaként beszéljük meg, hogy az elkészült munkákat, valamint – ha készültek – a pantomimes bemutatóról a fényképeket hogyan állítjuk ki. Ez egyben az értékelése is a tevékenységnek (bár nem a kimerítő értékelés). Ha a gyerekek egy ideig láthatják a munkáikat a többieké közt, az jelentős szerepet játszhat abban, hogy a témával kapcsolatos elképzeléseik formálódjanak, további ötletek jussanak eszükbe, vagyis a modul tanulása során megszerzett tudásuk adaptivitása kerül mérlegre. De alkalmazzunk itt is szöveges értékelést. Ennek középpontjában a modul két legfőbb céljának teljesülése álljon. A kreativitás tekintetében pozitívan emeljük ki a nagyon jó ötleteket, az ötletes megvalósításokat (lehet például, hogy valaki „csak” egy hintát modellezett pálcikákból, cérnával, spárgával, de nagyon ügyesen, ötletesen állította össze a modellt, akkor megérdemli, hogy az ő munkáját is kiemeljük. A kreativitás értékelésekor a hangsúly kevésbé a tanulókra és az ötletesség tényére kerüljön, hanem próbáljunk inkább kiemelni minden megemlített eseménynél valamilyen tartalmi mozzanatot, ami arra utal, hogy a tanuló valamilyen tudása áll a kreativitás mögött. Ebben a javaslatban az a meggyőződésünk munkál, hogy a kreativitás nem valamifajta általános képesség, amely vagy van, vagy nincs, hanem erősen függ a birtokolt tudástól, és ezért bizonyos területeken nagyszerű lehet, míg más területeken csapnivaló. Ezt a felnőttek a hétköznapi életben nagyon jól tudják, az iskolában mégis állandóan valamifajta általános kreativitást akarnak a pedagógiai szakemberek fejleszteni is, meg mérni is. Ebből következően semmi értelme nem lenne ebben a modulban (az elején meg a végén) mérni a gyerekek általános kreativitását. Az ilyen szokásos (például rajzkiegészítő) tesztekben a gyerekek valószínűleg semmilyen fejlődést nem mutatnának.

A másik mozzanat, amelynek kvalitatív értékelése itt fontos, a biztonsággal, s ezzel összefüggésben az alkalmazott anyagok életünk biztonságát befolyásoló hatásával kapcsolatos tudás fejlődése. Itt elég (ez összefoglalást is szolgál) visszautalni arra, hogy vannak biztonságosabb, és kevésbé biztonságos anyagok, amelyeket használni lehet egy játszótéren. Emeljük ki, hogy ennek megítélésében a balesetveszély és a környezeti szennyezés lehetősége a legfontosabb szempontok. Elevenítsük fel, hogy milyen ügyes válaszokat adtak a gyerekek az itt felmerülő kérdésekre. Elsősorban azt értékeljük nagyon pozitívan, hogy meg tudták mozgatni azt a tudásukat, amelyet egyébként már korábban megszereztek, például az anyagnevekkel, a tulajdonságokkal, a használhatósággal kapcsolatban.

Amit eddig írtunk, az elsősorban a pedagógus értékelő tevékenységét érinti. A 10 percben azonban mód van arra is, hogy a gyerekek önállóan, és az egész csoport is értékeljék a munkát. Lehet alkalmazni természetesen a közösségben már korábban kialakult módszereket. Ajánljuk azonban a befejezetlen mondatok módszerét (pl.: Ezen a foglalkozáson az volt a legjobb, hogy..., Nekem a legjobban az az ötlet tetszett, hogy ..., Ha játszótérépítő lennék, én arra figyelnék a legjobban, hogy...). Ajánljuk továbbá nem verbális technikák alkalmazását, például Álljon középre aki ..., Hangulat képi, vagy mozgásos megjelenítése, tapssal való kifejezése.